ಎ.ಡಿ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು – ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸವು ಅಲ್ಲಿನ ನಾಯಕರ ಪರಾಕ್ರಮದ ಅಪೂರ್ವ ಘಟನಾವಳಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ಇದರೊಡನೆ, ರಾಯಸದವರಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ವರ, ಸ್ವಾಮಿ ನಿಷ್ಠೆ, ನಾಡಭಕ್ತಿಯೊಡನೆ ಒಡೆಯರಿಗೆ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಸೇವೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ– ಬಲಿದಾನಗಳಿಗೆ ಅಭಾವವಿರದ ಪಶ್ರಮಿಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದದ್ದು ಇಲ್ಲಿನ ಇತಿಹಾಸ. ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ವೀರವನಿತೆ ಓಬವ್ವಳ ಅಸಮಾನ್ಯ ರೋಮಾಂಚನಕಾರಿ ಘಟನೆಯು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಸರ್ವವಿಧಿತ.

ಈ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು, ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ಯಾವ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಒನಕೆಯಿಂದಲೇ ಹಲವಾರು ಶತ್ರು ಸೈನಿಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ತನ್ನ ಸ್ವಾಮಿ ಭಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ತೋರುವುದ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರದುರ್ಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದಳೆಂಬುದು ವಿದಿತ ಈ ಘಟನೆ ಸಂಭವಿಸಿ ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರ ಇಪ್ಪತ್ತಾರು ವರ್ಷಗಳುರುಳಿವೆ. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸವು ಎಡಬಿಡದ ಸಂಶೋಧನೆ, ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನ –ಮಂಥನಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಒಬವ್ವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವ ನಿರ್ಧಿಷ್ಟ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಈವರೆಗೆ ಹೊರಬರಲಿಲ್ಲ.

ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ, ಇಲ್ಲವೆ ಇದರ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು, ಅಂದು ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ದಾಖಲೆ, ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಜನಜನಿತ ಸತ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಿಸಿ, ಒರೆಗೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಓಬವ್ವಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಘಟನೆಯ ನಿಜಾಂಶ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಯಾವ ಸಂದೇಹಕ್ಕು ಎಡೆಗೊಡದೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ದಾಖಲಿಸಬುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಆ ಬಗೆಯ ನ್ಯಾಯ ಮಾರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ಪಡೆಯಲಾಗಿಲ್ಲ.

ಓಬವ್ವೆಯ ಬಗ್ಗೆ . ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯ ನಿಜ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನೀಯದೆ, ಆಕೆಯ ಸಾಹಸ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ್ದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿ, ಅದೊಂದು ಐತಿಹ್ಯ ಇಲ್ಲವೇ ಜನಾನುರಾಗಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವೇನೋ ಎಂಬ ಭಾವ ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾವೆಂದೇ ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ, ಈ ಒಬವ್ವೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು, ವೀರಮಾತೆ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಯೆಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆ ಹೊತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಜಿಲ್ಲಾತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನಾ ಮಂಡಳಿಯು ಹೊರತಂದ 'ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ'[1] ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡಿತು. ಇಲ್ಲಿನ ಉಲ್ಲೇಖಗಳು, ಅಂದಿಗೆ ದೊರೆತ ದಾಖಲೆ ಮತ್ತು ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ ವೆಂದೇ ಬಾವಿಸಬಹುದು.

ಎರಡನೇಯದಾಗಿ, 'ಭಾರತದ ಧೀರಮಹಿಳೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆ[2] ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಹೊರಬಂದಾಗ, ಅದು .ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ ನಿರೂಪಣೆಗೊಂಡಿದ್ದರು, ಇತಿಹಾಸಕಾರರು, ಹಿಂದಿನ ಭಾವನೆಗಳನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಮೌನಿಗಳಾದರು. ಹೀಗೆ ಈ ಘಟನೆಯನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಬಲಕಾರಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸದೆ, ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಮರೆತು ಮರೆಮಾಜಿಸಿದರು, ಸುಮಾರು ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ, ಬಹುಶಃ ಸಮಂಜಸ ದಾಖಲೆಗಳ ಅಭಾವವೆಂಬ ನಿರ್ಧಾರ ಭಾವನೆಯಿಂದ.

ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಮೇಲಿನ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತ ಸಂಶೋಧನಾಭಾವ ಮೂಡಿಸಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಚಿಂತನ – ಮಂಥನಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ, ಲಭ್ಯವಾದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ

ಬರಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು. ತತ್ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡಮಿಯು ದಾವಣಗೆರೆ ನಗರದಲ್ಲಿ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದ ಇತಿಹಾಸ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೆಲಗಾವಿಯವರು, "ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವೆಯ ಘಟನೆ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ," ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರು.

ಈ ಪ್ರಬಂಧವು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದೆ. ೧) ಓಬವ್ವಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆ? ೨) ಆಕೆಯ ಸಾಹಸಕಾರ್ಯ ವಾಸ್ತವಿಕತ್ರೆಯೇ? ೩) ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಈಕೆಯ ನಡೆಸಿದ ಘಟನೆಯ ಸ್ಥಳವು ಸಮರ್ಥನೀಯವೇ ಮೊದಲಾದುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಈ ವಿಮರ್ಶೆಯು, ಓಬವ್ವಳು, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಸಾಹಸ ಘಟನೆಯು ವಾಸ್ತವ್ಯವೆಂಬ ಅವರ ಒಟ್ಟಾರೆ ತೀರ್ಮಾನವು, ಅಂದು ನಡೆದ ಸತ್ಯಾಂಶದ ನಿಷ್ಪಕ್ಷಪಾತದ ತೀರ್ಮಾನವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಗಿನ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಅಮೋಘ ಘನತೆಯನ್ನು ತಂದಿದೆ ಎಂದು ಮೆಚ್ಚಲೂ ಬಹುದು.[3]

ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಯ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು, ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸ ರಚಿಸುವಾಗಲೇ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದೊಂದು ಅತಿ ಮಹತ್ವದ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗಿ, ಯಾವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿರುವ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ವೀಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಿನ ಇತಿಹಾಸಕಾರರನೇಕರು ಈ ಘಟನೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸ ಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು ಕೇವಲ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯನ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಅದರಲ್ಲೂ ದಲಿತ ಮಹಿಳೆಯಾಗಿದ್ದವಳಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಾರ್ಹತೆಯು ಅನಾದಾರಣೀಯ ವೆಂಬ ಪೂರ್ವಪೀಡಿತ ಭಾವಾವೇಶಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರೆಂಬುದು ಅವರ ಮೌನವೇ ಸಾಕ್ಷೀಕರಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಉದಹರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಇತಿಹಾಸ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಬಹುಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿದ ದಿವಂಗತ ಹುಲ್ಲೂರು ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಜೋಯಿಸರೂ ಸಹ, ಈ ಓಬ್ಬವೆಯ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅಂದು ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾಮೂಲಿನಂತೆ ನಮೂದಿಸಿದರೇ ಹೊರತು ಇದರ ಪರಣಾಮಕಾರಿ ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಆದ್ಯತೆನೀಡದಿದ್ದುದೊಂದು ದುರ್ದೈವವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಇವರು, ದೊರೆತ ದಾಖಲೆಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಅವುಗಳು ಅಧಿಕೃತವೇ ಅಥವಾ ಕಪಟದ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೇ ಎಂಬ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸ ಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವ ತಳೆದು, ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಧ್ಯತೆ ನೀಡಿದರು. ದೊರೆತ ದಾಖಲೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ, ಈಕೆಯ ಒನಕೆಯ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಲಿಯಾದವರು ಇನ್ನೂರರಿಂದ ಮುನ್ನೂರವರೆಗೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದು.[4] ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೆಜೆಟಿಯರ್‌ನಲ್ಲಿ, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು ಬೇಡರ ಮಹಿಳೆ,[5] ಆದರೆ ಆಕೆ ಕಹಳೆಯವನ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ, ದಳವಾಯಿ ಕಾಟಪ್ಪ ನಾಯಕರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ[6] ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಜೊತೆಗೆ, ಆಕೆಯು ನಡೆಸಿದ ಸಾಹಸ ಘಟನೆಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜೊತೆಗೆ, ಅಗಸನಕಲ್ಲು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಜಹಗೀರಿಯನ್ನಾಗಿ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳಿಗೆ ಮತ್ತು ಅವರ ವಂಶೀಕರಿಗೆ ರಾಜಾ ಮದಕರಿ ನಾಯಕರು ಇತ್ತಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳು ಸಹ ಹೊಂದಿದೆ. ಶ್ರೀ ಜಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಶ್ರೀ ಶೈಲಾರಾಧ್ಯರು ಒದಗಿಸಿರುವ ಕೈಫಿಯತ್‌ನಲ್ಲಿಯೂ ಈಕೆಯ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದಾಖಲಾತಿ ಇದೆ.

"ಈ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿರುವ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾಹಿತಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿವರಣೆ ಅಧಿಕೃತ ಗೊಳಿಸಬಹುದಾದ ಬೇರೆ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದರೂ, ಅವುಗಳ ಇರುವಿಕೆಯೇ ಸಂದೇಹ. ಇಲ್ಲವೇ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಇಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದಾದ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ದಾಖಲಾತಿಯಾಗಿರುವ ಮಾಹಿತಿಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಇರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಅಂದು ಈ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ತಳೆಯಬಹುದಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ಸಂದೇಹಗಳೇ ಅಂದು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು, ಈ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಸಾಹಸ ಘಟನೆಯು ನಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದೆ ಎಂಬ ತೀರ್ಮಾನವು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದ[7] ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಈ ಘಟನೆಯು ಹಗಲಲ್ಲೇ, ಅದು ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ನಂತರವೇ ನಡೆದಿದೆ. ಕಾರಣ, ಓಬವ್ವೆಯ ಪತಿ, ಮದ್ದಹನುಮಪ್ಪನು, ತನ್ನ ಕಾವಲು

ತಾಣ, ಕಹಳೆಯ ಬುರುಜಿನಿಂದ ಮಧ್ಯಾನ್ಹದ ನಂತರ ತನ್ನ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲಮಾತ್ರ ಕೆಳಗಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಚಲನವಲನೆಗಳನ್ನು ಶತ್ರುಗಳು ಗಮನಿಸಿ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು, ಅವನು (ಮದ್ದಹನುಮಪ್ಪನು) ಕಾವಲಿನ ಬುರುಜಿನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ಮಾತ್ರವೇ, ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಳ್ಳಗಂಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೋಟೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶನ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಓಬವ್ವಳು, ಆ ಕಳ್ಳಗಿಂಡಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನ ಕೊಳಕ್ಕೆ ನೀರಿಗಾಗಿಯೇ ಹೋಗುವುದು ರೂಢಿ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಹಗಲಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬಹುದೇವಿನಾ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ ನೀರಿಗಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ಅಸಂಭವ ಹಾಗೂ ಆವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮದ್ದಹನುಮಪ್ಪನಿಗೆ ಮೊಸರು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಣ್ಣಬಡಿಸಿ ಹೊರಬಂದಳೆಂಬುದು ಸಮಂಜಸ ವಾಗಲಾರದು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅದು ಹಾಡುಹಗಲಾದುದರಿಂದ ಶತ್ರುಗಳು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಗಿಡಮರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿನವರ ಕಣ್ತಪ್ಪಿಸಿ, ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಜಮಾವಣೆಯಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಜೊತೆಗೆ ಶತ್ರುಸೈನಿಕರು, ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದ. ಅಂತೆಯೇ ಹಟಾತ್ತನೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಶತ್ರುಸೈನಿಕರು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ, ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವರೇ ವಿನಾ, ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಊಹಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಆ ಸಾಹಸ ಘಟನೆಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಾಯಕ ಸನ್ನಿವೇಶವೆಂದರೆ, ಒನಕೆಯ ಓಬವ್ವಳು ಆ ಕಳ್ಳಗಂಡಿಯ ಮರೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಶತ್ರುಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿರಲು ನೆರವಾಗಬಲ್ಲ ಬೃಹದಾಕಾರದ ಬಂಡೆಗಳ ಮರೆಯು ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಳ್ಳಗಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ತೂರಿದ ನಂತರ, ಇತರರಿಗೆ ಅವನು ಮರೆಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ತೆವಳಿಕೊಂಡು ಮೇಲೇರಿ, ಬಾಗಿಲ ಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಯು ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರ ತೂರಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇಲೇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಇಷ್ಟುಕಾಲ ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಿಗೆ ಕೋಟೆಯ ಒಳಹೋಗಲು ಬೇಕಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಒನಕೆಯ ಓಬವ್ವಳಿಗೆ ಹೊರ ಹೊರಡುವ ತಲೆಯನ್ನು ಒನಕೆಯ ಒಂದೇ ಪೆಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಜಜ್ಜಿ ಹೋಗುವಂತೆ ಹೊಡೆಯಲು ಮತ್ತು ಆಶರೀರವನ್ನು ಎಳೆದು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಎಸೆಯಲು ಅಲ್ಪ ಸಮಯ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಬಗೆಯ ಸನ್ನಿವೇಶವೇ ಓಬವ್ವಳಿಗೆ ಆ ರೋಮಾಂಚಕಾರೀ ಸಂಘಟನೆಗೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ್ದವು. ಇದನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಇಂತಹ, ಮಂದಗತಿಯ ಶತ್ರುಸಂಹಾರ ನಡೆಸಲು ಈಗ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಪಡೆದಿರುವ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಕಿಂಡಿಯೇ ಆ ಘಟನೆಗೆ ಅತಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ ತಾಣ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಘಟನೆ ನಡೆದ ಸ್ಥಳ.

ಇನ್ನು ಈ ಘಟನೆ ನಡೆದ ಕಾಲ, ವ್ಯತ್ಯಾಸ, ಸಮಾಧಿಯ ನೆಲೆ, ಆ ಘಟನೆಯ ನಂತರವೂ ಓಬವ್ವಳು ಜೀವಿಸಿದ್ದುದು, ಆಕೆಯ ಮನೋಕ್ಲೇಶ, ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮರಣ, ಆಕೆಗೆ ನೀಡಿದ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆ ಮುಂತಾದುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಡ್ಡಿರುವ ಸಂಶಯಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿಯುವುವು. ಆದರೆ, ಆಕೆಯ ನಿಸ್ವಾರ್ಥಸೇವೆಯ ಮಹತ್ವನ್ನರಿತ ರಾಜಾವೀರ ಮದಕರಿನಾಯಕರು ಆಕೆಗೆ ರಾಜಮರ್ಯಾದೆಗೆ ತಕ್ಕಂತ ಗೌರವ ನೀಡಿದುದು, ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಮರಣಾನಂತರ, ದೇವತೆಯಾದದ್ದು ಸತ್ಯ. ಆಕೆಯ ವಂಶಜರಾದ ನಮಗೆ ಅಂದು ರಾಜರೇ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಕೀಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ, ಪೂಜೆ, ಜಲದಿ ಉತ್ಸವ, ಮೆರವಣಿಗೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಈ ವಂಶಜರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಶುಭಮಹೂರ್ತಗಳಲ್ಲಿ "ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ವೀಳ್ಯ"ಯನ್ನಿತ್ತು ಆಕೆಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು, ಒಂದು ಅನೂಚಾರನದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಪದ್ಧತಿ, ಇನ್ನೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ದಾಖಲೆಗಳಿಗೆ ಬದಲು ಆ ವಸ್ತುಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಮೇಲಾಗಿ, ಈ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವ ದೇವತೆಯಾಗಿದ್ದು, ದೊರೆಗಳಿಂದಲೇ ದೇವಸ್ಥಾನವೊಂದು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಆ ರಾಜಾ ವೀರಮದಕರಿಯವರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡುದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಯಾದ ಓಬವ್ವಳು ದೇವಸ್ಥಾನವಿಲ್ಲದ ದೇವತೆಯಾದರೂ, ಈಗಲೂ ಆ ದೇವರ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಸವಗಳು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವರು ಆ ದೇವತೆಯ ಕೀಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಆಭರಣ ಮತ್ತು ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಮನೆಯೊಂದರಲ್ಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಖಚಿತ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ದೇವತೆಯ ಜಲಧಿ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ.ಶ .1858ರಿಂದಲೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ದಾಖಲಾತಿಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲವೂ. ತುಂಬಾ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ, ದೂಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲೊಂದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬರೆದುಕೊಂಡ ದಾಖಲೆಯು, ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ. ಇದು ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಕೀಲುಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಳಗಿರುವ ಭೂತಾಳಿವಿಗ್ರಹ

ತಯಾರಿಕೆಯ ಸಂಬಂಧ ಖರ್ಚಿನ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.

1. ಸರ್ವ ಸಾವಿರದ ಒಂಬೈನೂರ ಹದಿನೈದನೆ ಇಸ್ವಿ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ, ಒನಕೆ ಬಂಡಿ ಓಬಜ್ಜಿಗೆ ವಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಗುಲಿದ ಖರ್ಚುವೆಚ್ಚ. ಭೂತಾಳಿ ಮರ ತರುವುದಕ್ಕೆ ಕೆರ್ಚು - ೧೦ ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗೆ ೧೦ ಆಣೆಗಳು, ೧೦ ಬಾಳೇಹಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಐದು ದುಡ್ಡು, ಉತ್ತುತ್ತಿ ಹಣ್ಣು, ಕೊಬ್ರಿಬಟ್ಟಲು ೧ ಆಣೆ, ಒಂದು ಕಟ್ಟು ವೀಳೆದೆಲೆ, ಅಚ್ಚೇರು ಅಡಿಕೆ, ೫೦ ನಿಂಬೇಕಾಯಿ, ೨ ಸೇರು ಮೊಸರು, ೨ ಸೇರು ಕುಮುಕುಮ, ೨ ಆಣೆ ಬುಕ್ಕಿಟ್ಟು, ದೂದಿನ ಕಡ್ಡಿ ೧ ಆಣೆ, ಕರ್ಪೂರ ೧ ಆಣೆ, ಲೋಬಾನ ೧ ಆಣೆ, ಬೆಲ್ಲ ೨ ಸೇರು, ೨ ಆಣೆ ಅಕ್ಕಿ, ವಡಕಲು, ಕಡ್ಲೆಕಾಳು ಅಚ್ಚೇರು ೫ ಬಿಲ್ಲೆ, ಅರ್ಧಪಾವು ಎಳ್ಳು ೩ ಬಿಲ್ಲೆ, ಪೂಜೆಹಣ ೩ ಆಣೆ ವರಿಸ್ವರದು ೮ ಆಣೆ, ೧ ಕುರಿ ೨ ರೂಪಾಯಿ ೪ ಆಣೆಗಳು, ಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ ೫ ಆಣೆ, ಸಂಬಾರ ೨ ಆಣೆ, ಜೋಗೂಟದ ಬತ್ಯೆ ೨ ರೂಪಾಯಿಗಳು........... (ಇನ್ನು ಮುಂದುವರಿದಿದೆ, - ಅಸ್ಪಷ್ಟ - ಬಿಕ್ಕಲಂ ಬರಹ.) ಹೀಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾಗದದ ದಾಖಲೆಯು ಓಬವ್ವಳ ವಂಶಸ್ಥರು, ಟೀಪುಸುಲ್ತಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಾಗ, ಇವರ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಬಂದು, ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು ಹತ್ತಿರದ ಹಳ್ಳಿ ದೊಡ್ಡಶಿದ್ದವ್ವನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಓಬವ್ವಯ ದಾಯಾದಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಕರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸೇರಿ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಿತ್ರದುರ್ಗವನ್ನು ಬಿಡುವವೊದಲು ದಾಖಲಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಧೂಳಿಡಿದ ಕಾಗದವೊಂದರಿಂದ, ಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನು ಎತ್ತಿಬರೆದಿರುವುದ ನಕಲು; ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಬಿಸಿದೆ.

2. "................. ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಸಮಾಧಿಗೆ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರುಗಳು ಹೋಗಿ, ಎಡೆಬಿಡಾರದಿಂದ ಪೂಜೆಗೈದು, ಕಂಗೆಟ್ಟು ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾಗಿ ಹೋದವರಲ್ಲಿ, ರಣಕಹಳೆಬಾಲಪ್ಪ ಒಬ್ಬನು. ದೊಡ್ಡಶಿದ್ದವ್ವನ ಹಳ್ಳಿಗೆ ಬೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕುಗಂಟೆಯಷ್ಟೊತ್ತಿಗೆ ತಲುಪಿ, ಗ್ರಾಮದ ಗೌಡನಾಗಿದ್ದ ನಾಡಿಗೆ ಐಯ್ಯಣ್ಣನ ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆದು, ಸೇಂದಿ ಮಾರುವವರಾದ ಈಡಿಗರ ಯಲ್ಲಪ್ಪ, ಪಸೂರಪ್ಪ, ಮತ್ತು ಓಬಳಪ್ಪ ಇವರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡರು. ಇವರ ಸಂಗಡ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡಹನುಮಪ್ಪ, ಪಟ್ಟೀಬಾಲಪ್ಪ, ಏಕನಾಥಪ್ಪ, ಗಡ್ಡದ ಪುಟ್ಟಪ್ಪ, ಆನೆಪ್ಪ ಇವರುಗಳೊಡನೆ ತಮ್ಮ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳ ಕೂಡೆ, ನಗನಾಣ್ಯಗಳು ಅಂದರೆ, (೪೦೦೦) ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ವರಹಗಳು, (೧೨,೦೦೦) ಹನ್ನೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿಗಳು (೩೦,೦೦೦) ಮೂವತ್ತು ಸಾವಿರ ಹೊನ್ನುಗಳು, ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ ಒಡವೆಗಳು, ಎರಡು ಕಂಚಿನ ಕಹಳೆಗಳು, ಎರಡು ತಗಡಿನ ಕಹಳೆಗಳು, ಯುದ್ಧಕವಚ, ಉಕ್ಕಿನದು - ೧ ಒಂದು ಸುರಾಯಿ ಕತ್ತಿ, ೧೬ ಕತ್ತಿಗಳು, ೨ ಗುರಾಣಿಗಳು, ಹಲವಾರು ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳಿರುವ ಬಟ್ಟೆಗಂಟುಗಳು, ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ನಾಲ್ಕು ಕುದುರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿಕೊಂಡು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ - ೧೭೦೦ ಪಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸ........ವಾರ.....ಕ್ರಿ.ಶ.1779ರ ಏಪ್ರೆಲ್ ೫ನೇ ತಾರೀಖು ರಾತ್ರಿ ೨ ಗಂಟೆಗೆ ದುರ್ಗವನ್ನು ತೊರೆದು ದೊಡ್ಡಶಿದ್ದವ್ವನಹಳ್ಳಿಗೆ ಬಂದರು....." (ಇನ್ನೂ ತುಂಬಾ ಇದೆ, ಆದರೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟ.)

ಇಂತಹ, ಗಮನಿಸಬಹುದಾದ, ಮತ್ತು ಪರಿಗಣನೆಗೆ ಅರ್ಹವಾದ ಅನೇಕ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳು ಅಪಾರ ಕಾಲ ಕಳೆದವುಗಳಾಗಿ ಸುಕ್ತ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನರಿಯದೆ ಶಿಥಿಲವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ನಿಜರೂಪದಲ್ಲಿ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯ.

ಈ ಮೇಲಿನ ವಿವರವು ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಗೆಯಲ್ಲೂ ನೆರವಾಗದು. ಇದೊಂದು ಅನಗತ್ಯ ದಾಖಲೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಹುದು, ಇತಿಹಾಸ ತಜ್ಞರು. ಆದರೆ, ಇದರಲ್ಲಡಗಿರುವ, ಮುಗ್ಧತೆ, ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಓಬವ್ವಳ ಬಗ್ಗೆ ತಳೆದಿರುವ ಅನಾದರಣೆ ಇಲ್ಲಡಗಿರುವ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಸಹಜತೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಇವರ ವಂಶದವರು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವವರಲ್ಲಿ, ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅವರ್ಣನೀಯ ಅನುಮಾನದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ, ಅವರ ಭಾವಾವೇಶಗಳನ್ನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸುವುದು ಸಂಶೋಧನೆಯೇ? ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸಂಶೋಧನೆಗಳನ್ನು, ಸತ್ಯಾನ್ವೇಷಣೆಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬಾರದೆಂಬ ಸ್ವಾರ್ಥಭಾವನೆ ಇವರದಲ್ಲ. ಸಂಶೋಧನಕಾರರು, ಈಕೆಯ (ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ) ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೊರತಂದರೂ, ಸರ್ವಮನ್ನಣೆಯನ್ನು, ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವರು.

ಮೇಲಿನ ಸಮಾಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವೀರವನಿತೆ, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಸಂಶಯಿಸುವುದು ಅನಗತ್ಯ. ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ದಾಖಲೆಗಳು ಈಗ ಲಭ್ಯವಾಗಿವೆ. ಈಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು, ಅನಗತ್ಯ ಶಂಕೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡುವುದರ ಬದಲು ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ ಉದಾರ ವಿಚಕ್ಷಣತೆಯ ಭಾವ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಾಸತ್ಯಗಳ ತುಲನಾತ್ಮಕತೆಯ ಧೀಮಂತಿಕೆ ಹೊಂದಿ ಮುನ್ನಡೆಯಬೇಕು. ದಾಖಲೆಗಳೇ ದುರ್ಲಭವಾಗುವ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಹಿಳೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಇರುವಷ್ಟಾದರೂ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಅನುಮಾನಗಳಾಚೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಪ್ರಸ್ತುತ ಗೊಳಿಸುವುದು. ಒನಕೆ ಕಿಂಡಿ, ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳ ಬಾಗಿಲು, ಈ ಮೊದಲಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ

'ಒನಕೆ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಉಗಮ, ಬಳಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳತ್ತ ಗಮನಹರಿಸ ಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆ, ಈ ನಮ್ಮ ಸಂದೇಹಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಸತ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡದು. ಒನಕೆ ಓಬವ್ವಳಬಗೆಗೆ, ಇದುವರೆಗೂ ಅಧಿಕೃತ ಸಂಶೋಧನೆಗಳು ಹೊರಬಂದಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಗಂಭೀರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು, ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ತೆಲಗಾವಿಯವರ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂದ "ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವ: ಚಾರಿತ್ರಿಕ ವಿಮರ್ಶೆ' ಎಂಬುದು, ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ, ಸ್ಪೂರ್ತಿ ನೀಡಿದೆ, ಮರೆತುಮೌನತಾಳಿದ್ದ ಆ ಭಾಗದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ, ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಬಹುದಾದ ಸಂಶೋಧನೆಗೊಂದು ಸ್ಪೂರ್ತಿ ನೀಡಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಶೋಧಕರ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಪ್ರೇರಕವಾಗಿದೆ. ಇದರ ಮುನ್ನಡೆಯು ಅನೇಕ ಮಹಾತ್ಸಾಧನೆಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಡಿ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. 'ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿ' ಸಂಪಾದಕರು ಡಾ|| ಎಂ.ವಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣತೆಲಗಾವಿಯವರು
2. 'ಭಾರತದ ಧೀರ ಮಹಿಳೆ ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಒನಕೆ ಓಬವ್ವ', ಎ.ಡಿ. ಕೃಷ್ಣಯ್ಯ
3. ಕರ್ನಾಟಕ ಇತಿಹಾಸ ಅಕಾಡಮಿಯ 'ಇತಿಹಾಸ ದರ್ಶನ', ಸಂ. ೫, ಪುಟ ೨೫೨ ರಿಂದ ೨೬೯
4. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಪಾಳೆಗಾರರು, ಬೆಂಗಳೂರು ೧೯೨೪ ಪುಟ ೯೧-೯೪
5. ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದ ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗೆಜೆಟಿಯರ್, ೧೯೬೭, ಪುಟ ೩೦೩
6. ದಳವಾಯಿ ಕಾಟಪ್ಪನಾಯಕನ ಕೈಫಿಯತ್ ಈತನು ಬಿಚ್ಚುಗತ್ತಿ ಭರಮಣ್ಣನಾಯಕನ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿ ಸಿದ್ದಮ್ಮನಾಗತಿಯ ಮಗ, ಇದು ಶ್ರೀ ಟಿ.ಯರ್ರಗಂಡುಲಿಯವರಲ್ಲಿದೆ
7. ಶ್ರೀ ಜಯಣ್ಣ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ಶ್ರೀಶೈಲಾರಾಧ್ಯರು ಇತ್ತಿರುವ ಕೈಫಿಯತ್ ಶ್ರೀ. ಶ್ರೀಶೈಲಾರಾಧ್ಯರಲ್ಲಿದೆ